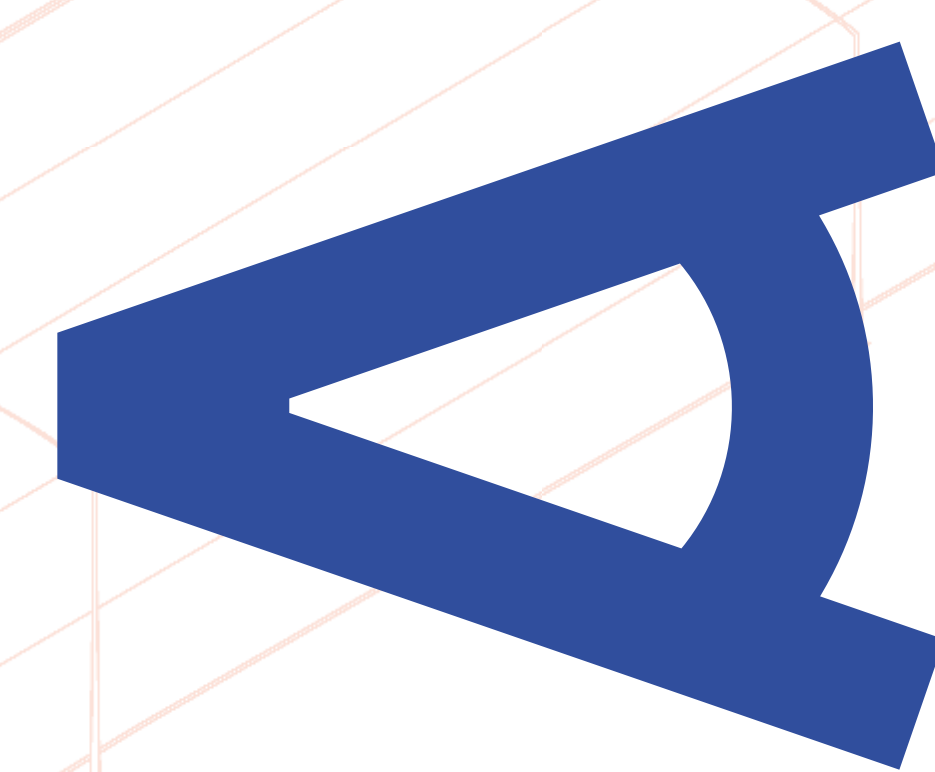

Místo paměti Brna

Kancelář
architekta
města Brna

Ústřední hřbitov je největším a nejvýznamnějším pohřebištěm Brna. Nahradil Městský hřbitov, který se nacházel při dnešní ulici Kounicova (dnes Tyršův sad) a několik dalších menších míst ve vnitřním městě. Od svého založení roku 1883 se několikrát rozšiřoval, dnes má přes 50 ha a plocha je tak srovnatelná s historickým centrem Brna.

V průběhu jeho 140leté existence došlo k celé řadě globálních i lokálních společenských změn od výtvarné kultury a jejích projevů přes vztah společnosti k církvím po etnickou skladbu ve středoevropském prostoru a zásadní politické i ekonomické transformaci. Na Ústředním hřbitově se tyto proměny promítaly, a areál se tak stává skutečným místem paměti.

Vznik Československa

Jedna z výrazných proměn souvisí se vznikem Československa, což se projevilo především v hierarchizaci osobností ve prospěch českého etnika a v Čestném kruhu, kde byly exhumovány ostatky německých osobností. Teprve po vzniku republiky byly přemístěny do Čestného kruhu ostatky některých českých osobností jako například v roce 1925 ostatky Josefa Hybeše, jehož původní velmi prostý náhrobek byl poté nahrazen velkorysou plastikou.

Poválečné období

Druhá radikální změna, související s koncem druhé světové války a vysídlením německých obyvatel, se na hřbitově projevila devastací německých náhrobků a jejich postupným nahrazením často poměrně utilitárními kamennými deskami. Na některých mís-

tech nejstarší části hřbitova zároveň zůstaly už jen spíše ojedinělé náhrobky.

S poválečným obdobím souvisí také příchod nových etnických a náboženských skupin se specifickými pohřebními zvyklostmi a rituály, jakými jsou zejména olašští Romové, Řekové či obyvatelé někdejší Jugoslávie. V pozdější době přicházejí také obyvatelé Vietnamu a arabských zemí.

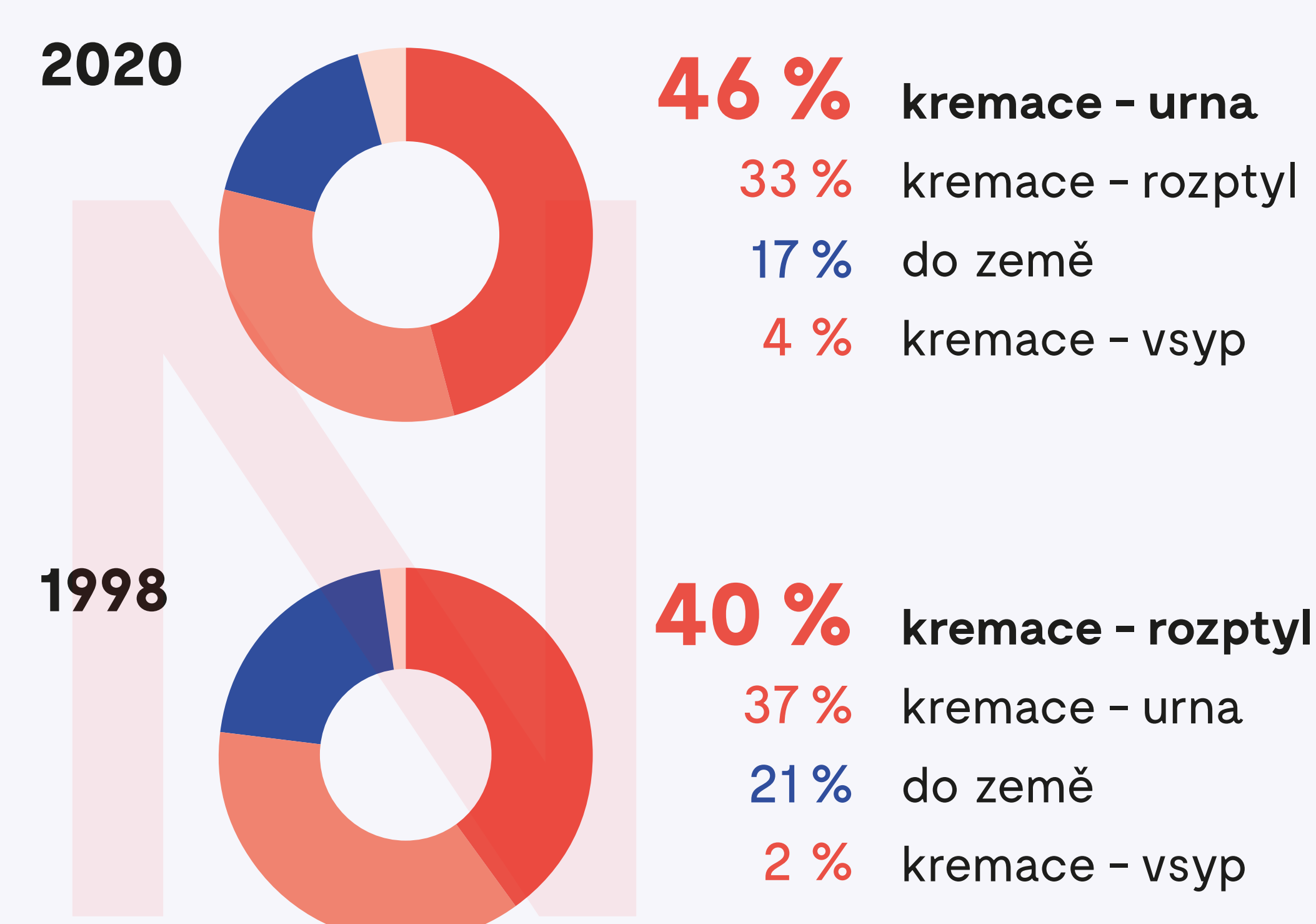
Asi nejvýraznější změnou byl odklon od tradičního způsobu pohřbívání do země ke kremaci. V areálu hřbitova si tato radikální proměna vyžádala stavbu krematoria, navazujících kolumbárií i urnového háje. S největší pravděpodobností se počítalo také s vytvořením Čestné aleje, tedy místa pro uložení zpopelněných ostatků výrazných osobností města, která by symbolicky navazovala na vývojově starší Čestný kruh určený pro uložení ostatků do země.

Současnost

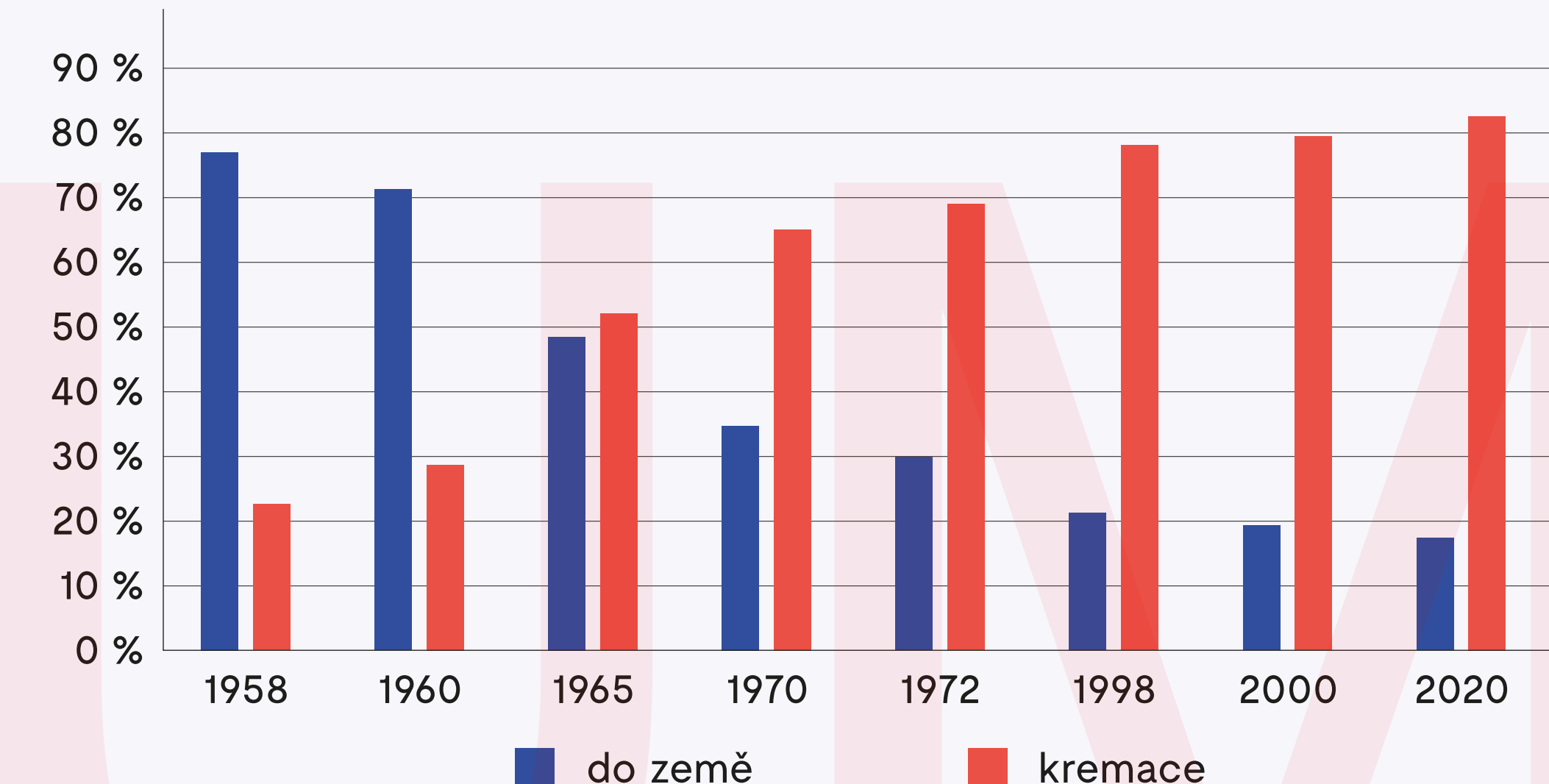
Podle starších odhadů měla být kapacita hřbitova už několikrát vyčerpána. Příčiny jejich nenaplnění leží ve stagnaci počtu obyvatel města, obtížné předvídání kapacity rozptylových louček, ale především v zásadní společenské změně trendů a způsobů pohřbívání a vztahu k fenoménu smrti a zemřelým obecně. Aktuálně jsou pohřby do země realizovány v cca 17 % všech pohřbů, v roce 1970 to přitom bylo 35 % a o deset let dříve dokonce 71 %. V posledních letech je každoročně z přibližně 4 000 zemřelých v okrese Brno-město uložena do městských hřbitovů zhruba jen polovina ostatků. V areálu Ústředního hřbitova je tak dnes aktuálně vysoký počet volných hrobových míst, stejně jako míst v urnových hájích. Zcela opačný trend je naopak evidován u vsypových a rozptylových loučkách a kolumbáriích. Tyto nejmladší způsoby pohřbívání zabírají pouze 2,7 % plochy celého hřbitova.

Statistiky pohřbívání

Grafy znázorňující formy pohřbů

Srovnávací tabulka počtu pohřbů do země a formou kremace

Zdroj: Srovnávací tabulka počtu pohřbů žehem a do země (Generel pohřebiště do roku 2000), Územní generel pohřbívání (2000)

Průměrný počet zemřelých ročně za rok: (2000 - 2018, Brno - město)

3 978

Zdroj: Zdravotnická statistika ÚZIS

Monumentální náhrobek rodiny Herring, původně umístěný na Městském hřbitově

Reklamy kamenických dílen - sochaře Adolfa Loose st. a sochaře Jana Laušmanna

Pohřebiště německých vojáků z II. světové války

Náhrobek ředitele městské plynárny a elektrárny Bohumila Bukovanského z roku 1937